

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vseblina: Absurdum. — Štajerskemu in primorskemu učiteljstvu. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Absurdum.

V 19. številu »Učit. Tovariša« čitamo senzacionalno vest, da se namerava visoka učna uprava proslaviti z novim učnim redom.

Ko smo čitali famozne točke nameravanega šolskega in učnega reda, smo si parkrat prav pošteno oči izbrisali; zakaj verjeti nismo mogli, da je v istini kaj takega tiskanega. In vendar je! — To nam gre v kri in mozeg, zato je naša dolžnost, da si te točke malo podrobneje ogledamo, da jih ne vzamemo na rešeto, ampak na sito.

1. bleščeča točka se glasi: V šole se uvede kot disciplinarno sredstvo zopet »oslovska« in »častna klop«. Ker posvetimo tej točki poseben članek, opustimo za sedaj vse, kar nam pikrega uhaja v pero.

2. »Šolski voditelj ima nadzorovati izvenšolsko vedenje podrejenega učiteljstva.« — To se pravi po domače: voditelj bodi špijon, zatem pa ova duh svojih tovarišev. Gotovo sta to dve šarži, ki bo nanje vsak voditelj ponosen. — Kako in v čem pa naj jih nadzoruje? Ali naj hodi za njimi, ali naj se javijo pri njem, kadar gredo iz šole, ali naj pa sam postavi druge ogleduhe, da mu raportirajo, kje je bilo in kaj je delalo učiteljstvo v svojem prostem času? In na kaj naj se razprostere to nadzorstvo? Ali na moralčno, na politično, socialno ali celo — beseda nam kar ne gre iz peresa — tudi na zakonsko življenje? — Za Boga, kje pa smo? V katerem veku živimo? Tako sramotne vloge pa voditeljem pač še nihče ni nakanil. Ali mar ne zadostujejo dosedanje odredbe? Ta nakana je pa za nevoditelje naravnost sramotilna — ker jih stavlja pod nadzorstvo, a na drugo stran je pa smešno, da naj nadzorujejo privatno življenje človeka, ki mu je izročeni po 100 in še več otrok v pouk in vzgojo. — Mar nima učitelj že toliko nadzornikov, kolikor srečuje ljudi? — Sedaj imej pa voditelj dolžnost, nadzorovati izvenšolsko vedenje podrejenega učiteljstva! Kako krašna naloga!

Učiteljski stan se lahko že sedaj ponaša s tem, da noben drug stan nima toliko poklicanih in nepoklicanih nadzornikov. To pa gospodom pri zeleni mizi — kakor je videti — ni zadosti. Voditelj naj bo zakonito zavezan, nadzorovati podrejeno učiteljstvo.

Kako široko se odpirajo vrata ovadbam, če pa voditelj molči — je sam v škripcih. Ta točka bo gotovo kolegijalnost in prijateljstvo med voditeljem in

podrejenim učiteljstvom izdatno utrdila; zasiljali bodo dnevi splošne zlate sloge in edinosti.

Kako poniževalna bo za voditelje vloga nadogleduha! Nevoditelje pa hočejo s tem popolnoma zaslužniti. — Kaj pa naj voditelj s tem stori, kar zve hote ali pa nehote o podrejenem učiteljstvu?

Naznaniti! Kje so pa meje dostojnega in nedostojnega? Kaj bo naznaniti, ovaditi? Kako široko polje jezi, sovraštva in maščevanju, ki se bo lahko sklicevalo na — ukaz!

»Ogleduh na komando!« bo najnovejši naslov, ki ga meni šolski in učni red nakloniti voditeljem. — Ali je vedenje učiteljstva tako, da zahteva navedeno nadzorstvo? Smelo trdimo, da ni, in če ni, zakaj hočejo voditeljem potem naložiti nalogo »izvenšolskega nadzornika?« Mar v tem pogledu voditelji niso storili svoje dolžnosti? Ali so premalo ovajali in denuncirali, da jih hočete sedaj zakonitim potom prisiliti, da naj ovajajo svoje tovariše? Sramotno!

3. točka je tudi pravi biser bistrumnosti: »Učitelj mora nadzorovati učence tudi izven šole in v opoldanskem odmoru.« — »Opoldanski odmor« nam najbolj imponuje. Ta odmor traja za učitelja po večini 1 uro (od 12—1). Takrat ni pouka, otroci so prosti. Mnogo teh — bivajočih po oddaljenih vaseh — ostane tedaj v šoli ali se pa — pri ugodnem vremenu razkrope po vasi ali trgu. Te torej v odmoru nadzoruj ali v šoli ali zunaj šole.

K tej točki si dovoljujemo staviti samo eno vprašanje: Kdaj pa naj učitelj kosi? — Ali pa dobi morebiti kosilo v denarjih? Ali pa mislite, da je učiteljstvo stradanja že tako vajeno, da mu tudi kosila ni treba in da torej v odmorih lahko hodi za paglavci po trgu ali pa sedi z njimi v šoli? O, ti očetovska skrb! Vsakemu psu privoščijo opoldan mir in kosilo, učitelju pa hočejo prvo odreči, drugo zabraniti. Tako ravnajo z onimi, ki zahtevajo od njih, da naj otroke vzgoje v dobre državljane.

4. Učitelj »mora« »prostovoljno« sodelovati pri ustanavljanju šolarskih kuhinj itd. . . . ter tam prevzeti nadzorstvo.« — To je tudi nekaj novega: »mora« in v isti sapi prostovoljno. Če mora, ni prostovoljno — in če ni prostovoljno — mora; eno izključuje drugo. — To, kar namerava ta točka, se itak povsod izvršuje, a prostovoljno, ne na komando. Komandirane požrtvovalnosti doslej še ni bilo; prihranjena je našemu stoletju.

Prosimo tudi, s kom pa naj sodeluje? Mar hoče gospoda — neučitelje komandirati, da bodo ustanavljali šolarske kuhinje itd.? Saj to delajo že itak povsod, kjer so šolarske kuhinje. Prav radovedni smo, če nam naša visoka učna uprava ve le za eno šolarsko kuhinjo, kjer učiteljstvo ne sodeluje — in to rado, ker brez pritiska, brez komande.

O ostalih točkah nameravanega šolskega in učnega reda molčimo za danes. — Vzeli smo pod drobnogled le prve štiri, odnosno tri — ter jih na kratko označili, četudi bi se dalo o njih pisati in pisati. Cenjeni čitatelji bodo iz povedanega razvideli, da nam gospodje »tam gori« hočejo zakonitim potom naložiti novih bremen: seve učitelj ima za vse časa dovolj! Pričakujemo le še, da dojde v najkrajšem času ukaz, po katerem »mora« biti vsak učitelj »prostovoljno« izprašana babica. Pa dovolj ironije!

Resnica je, da izkušajo učiteljstvo ukovati ter mu preprečiti vsako prostovoljno gibanje. — Čudno je, da imajo te za učiteljstvo tako skrbne oblastnije — le ukaze, le bremena, a drugega nič! **In to boli!** Dan za dnevom pride od ene ali druge strani c. kr. vlade dopis: »Die Schulleitung wird aufgefordert sich strikte an den hierämtl. Erlaß von X. Y. zu halten« itd. Od ministrstva pa do okrajnega šolskega sveta nam samo vелеvajo in ukazujejo, a da bi pa skrbeli za naš gmotni neznočni položaj — zato nimajo ne volje ne srca! 400 milijonov za novo morilno orožje — to da, a za učiteljstvo nič!

Niti enkrat se ni vlada postavila za učiteljstvo, še noben minister za uk in bogočastje ni zahteval kredita za bedno učiteljstvo. Namesto kruha — ukaze.

Ali je čuda, da je vedno in vedno večje pomanjkanje učiteljev, in da so postavni faktorji prisiljeni lomiti zakon, da deloma popolnijo prazna mesta? (Glej učiteljice na eno-razrednicah!) Malo nas je in še manj nas bo. Bedak bi bil, kdor stopi pri sedaj obstoječih razmerah v naše vrste. Naj nese svoje znanje drugam, kjer bo imel človeku primerno eksistenco. Pri nas velja deviza: »Glad ali dolg.« — In temu se imamo zahvaliti v prvi vrsti onim, katerih dolžnost je, skrbeti za nas. A mi nimamo skrbnih očetov, marveč le pisanih mačeh in strogih sodnikov. Nam vedno in vedno kličejo, kaj moramo, in vedno in vedno nas spominjajo tega in onega ukaza. A da bi se ti faktorji postavili po robu za naše pravice — o tem ni govora! O naših pravicah do človeku podobne eksistence ti faktorji molče kakor zid; če jih pa sami zahtevamo, so pa ali gluhi, ali pa nas odpravijo z lepo donečimi frazami. Srca nimajo za nas!

Naše vrste so decimirane, a naraščaja ni in kolikor ga je, zapušča trumoma stan, ki mu daje mesto kruha — kamenje. Ali gospodje res menijo, da pojde tako dalje? Da, pojde in še dlje! Če ostane tako, boste segali kakor nekdanj po doslužjenih korporalih. Kar nas služi — služimo z gnjevom v srcu in kolnemo uro, ko smo vstopili v stan, ki je trpinov. — Da bi se vam, gospoda, oči odprle, da bi videli, kam plovete! Mera naša je polna — vanjo ne gre več ne gorja ne odredb. Vaše odredbe bodo ostale na papirju, ker nobenega ne bo, ki bi jih izvrševal. Mi starejši, ki smo priklenjeni kakor pes na domačo hišo, bomo še delali, a kadar poginemo mi skrb in gladu, ne bo zaroda. Bebec, kdor bi se dal uklepati v tak jarem. Ura kaže na dvanajst, če zastane kranjsko šolstvo zaradi pomanjkanja učiteljskih oseb, potem naj trkajo na prsa oni, katerih sveta dolžnost je bila,

da bi dvignili šolstvo, ne ga pa tirali na rob prepada. Mera je do vrha polna. Nekaj se mora izvršiti, karkoli. — Svetovali bi gospodi, da zapre pripravnice in da ne razpisuje učit. služb. Zakaj vabiti mlade ljudi v zavod, iz katerega jim je odprta le pot trpljenja in pomanjkanja? Pustite jih! Naj se posvetijo drugemu stanu in srečnejši bodo; vsaj siti in brez dolgov. Nevolja in jeza med učiteljstvom raste od dne do dne — in kadar pride kak nov odlok, takrat šine skoro slednjemu nepopisen, grenak in bridek nasmeh preko ust; med zobmi pa sika: »To znajo — drugega pa nič, za nas se ne zmenijo, makari če poginemo kakor pes za plotom. Plačajo naj nas, plačajo! Vse postave in odredbe hočejo izvršene imeti do pičice — a onih, ki govore nam v prid, o onih molče, ker nimajo srca, ker so sami sitali«

α.

Štajerskemu in primorskemu učiteljstvu.

Odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« je poslal deželima učiteljskima društvoma v Celju in v Gorici ta-le odborov sklep:

Na zadnji glavni skupščini naše »Zaveze« v Postojni, dne 22. maja t. l., je bil sprejet sledeči predlog: »Učiteljski konvikt se obrni do vseh deželnih učiteljskih društev, da se razširi njegov delokrog tudi na ostale slovenske dežele.«

O tem sklepu se je razgovarjal odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« v svoji seji dne 28. junija t. l. in sklenil sledeče:

Že ob ustanovitvi našega društva se je mislilo na to, da bodi »Učiteljski konvikt« v Ljubljani zavod za vse slovensko učiteljstvo in zato so se bila tudi pravila osnovala tako, da ne govore o kaki posamezni deželi. Dotična dva poziva sta bila razglašena v obeh naših listih, v »Učit. Tovarišu« in v »Popotniku«.

Ker je pa štajersko učiteljstvo takrat mislilo na lastni tak konvikt v Mariboru in bilo menda tudi že storilo tak sklep in baje že nabiralo denar v ta namen, in ker se je dalje čulo od strani, da se ogreva za tak lastni zavod tudi primorsko učiteljstvo, se je potem omejilo delovanje našega društva samo na Kranjsko.

Ker je pa sedanje štajersko in primorsko učiteljstvo opustilo misel na svoj lastni konvikt in ob zadnji skupščini »Zaveze« se izreklo, pristopiti in sodelovati pri našem kot skupnem društvu, izreka podpisani odbor, da z veseljem pozdravlja ta korak naših štajerskih in primorskih tovarišev in ga bo ob prihodnjem konviktovem občnem zboru najtopleje priporočal.

Četudi je učiteljstvo na Kranjskem dosedaj samo zbralo nad 20.000 K zgradbenega kapitala, se bo pa štajersko in primorsko učiteljstvo sedaj s podvojeno silo potrudilo, da zamujeno popravi, in v ta namen se mu nudi baš letošnja desetletnica našega društva, ki jo hočemo proslaviti najlepše s tem, da zberemo čim več zgradbenega kapitala. Zato bi bilo želeti:

a) da pristopijo vsa ondotna učiteljska društva k našemu društvu kot pokrovitelji;

b) da prirejajo, kjer le mogoče, konviktu v korist koncerte ali domače veselice, saj sodeluje učiteljstvo domalega po vseh društvih, posojilnicah itd.;

c) da učiteljska društva in posamezniki sodelujejo pri kolekti poštnih znamk za učiteljski konvikt;

č) tudi imamo na razpolago še nekaj sto »krajcarskih in petkrajcarskih knjižic«, ki bi se razposlale posameznim okr. učiteljskim društvom, da jih razdele med delavnejše svoje člane, ki naj ob raznih prilikah razprodajajo dotične znamke dotlej, da se uredi dobrodelna loterija, za katero se sedaj v konviktovem odboru marljivo dela in pripravlja;

d) sploh pa naj vsa učiteljska društva kakor tudi posamezniki odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« z besedo in dejanjem v vsem njegovem prizadevanju podpirajo.

Na ta način bomo skupno napravili velik korak naprej do plemenitega smotra, ki si ga je zastavilo društvo ob svojem postanku.

Upamo, da bo po tem pojasnilu slavni odbor ondotnega deželnega učit. društva drage volje pri svojih okr. učiteljskih društvih storil nemudoma vse, da se ta želja uresniči in čimprej prične z nabiranjem zgradbenega kapitala po gori označenem načinu.

Zaradi »krajcarskih knjižic« prosimo navodil, kam, komu in približno koliko naj bi jih poslali.

V trdni nadi, da smo dovolj in blagohotno osvetlili vso zadevo, pričakujemo v kratkem odgovora, ker čas hiti in treba na delo.

Ker stojita kopersko in volosko učiteljsko društvo izven primorske deželne učiteljske zveze, prosimo vljudno, da ju odbor o tem dopisu obvesti in morda povabi k skupnemu razgovoru.

S kolegijalnim pozdravom za odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«

J. Furlan,
t. č. predsednik.

J. Dimnik,
t. č. blagajnik.

J. Režek,
t. č. tajnik.

Kritikujoči glasovi.

Koroško šolstvo. O tem piše »O mladina« v 4. svoji številki:

Popotniku, ki potuje z domoljubnim srcem po takozvani slovenski Koroški, se napolni duša z žalostjo in gnevom. Vnanje lice — popolnoma nemško. Če nosiš malo boljšo obleko, ti done na uho nemški pozdravi, a isti narod govori doma slovensko. Milo se ti stori, ko čuješ slovenske mladeniče peti nemški, heilati s plavico na prsih, medseboj pa občujejo še slovenski. V vsi gorenji Koroški ni zavednega kraja. Celo duhovniki so se umaknili v zatišje največ zaradi nemškutarke krščansko-socijalne politike Podgorca, ki mu je menda podlegel tudi dr. Brejc. Delavni poslanec Grafenauer stopa s pozorišča.

Od smrti mons. A. Einspielerja, pa tudi že izza odstopa Gabrona in Legata smo silno nazadovali. Res je, da v prvi vrsti manjka voditeljev, a mogočen vzrok nazadovanju je brezbržnost ljudstva za slovenščino. Ta pa izvira iz našega šolstva.

Slovenskih ljudskih šol štejemo na Koroškem troje — pred 40. leti jih je bilo nad 30! — in sicer: enorazrednica na Jezerskem, privatna »Narodna šola« v Št. Rupertu pri Velikovcu in šola pri Št. Jakobu v Rožni dolini. Ta občina je po zaslugi župnika M. Ražuna najbolj narodna pa tudi nemškutarskim in vladnim šikanam najbolj izpostav-

ljena. Razveljavljene so občinske volitve, in slovenska šola se bo morala razdeliti.

Ostale šole so čisto nemške ali »utrakvistične«. Prve po mestih in trgih so že dosegle svoj namen. Ponemčile so kar še ni bilo polno nemškega duha. Druge izgledajo kot nekaka koncesija Slovencem. Razmetana pa so po deželi brez načrta in praktičnega smotra, tako da je celo Palli, deželnemu šolskemu nadzorniku, ušla beseda, da so utrakvistične šole le za priučenje nemščine tu kot neka provizorična prva stopnja germanizacije. Svojo ponemčevalno vlogo vrše izborno. Nemci jih čuvajo in hvalijo na vse pretege. Ponemčevalni proces pa se vrši nekako tako-le: Otrok, ko vstopi v 1. oddelek I. razreda, zna seveda le materinščino. Celo Nemci morajo to vpoštevati. Uče jih brati in pisati po nekem davno zastarelem abecedniku z nemškim naslovom. Sklanjatve, sprege slovenske se sploh v »utrakvističnih« šolah ne jemlje; saj je učitelji navadno sami ne znajo, ker na celovškem učiteljišču slovenščina ni obilgatna. Ta »slovenski« pouk traja prvo leto, ponekod samo prvi tečaj. Z mrzlično naglico želi učitelj skončati »slovensko« tvarino, da napoči čas poučevanja v nemščini. Na utrakvističnih šolah je slovenščina Nemcem le neizogibno sredstvo k naučenju nemščine!

V drugem oddelku se že oddaljuje nemškutarско srce učiteljevo. Računstvo v slovenščini preneha, ravno tako tudi petje, ki je poprej obsegalo morda 2 točki: »Mlado jagnje« in »Kovač«. Odslej pojo nemški, in sicer pred vsem nacionalne pesmi n. pr. »Vom Tal bis an die Gletscherwand tönt deutsches Lied durchs Kärntnerland«, »Der Gott der Eisen wachsen ließ,« Deutsches« in »Bismarcklied«. Ubogi otroci ne umejo pesmi in ne vedo, da sebi pojo smrtnico, nemškutarskim učiteljem pa se smeje srce peklenškega veselja. Navedem le zabaven primer, kako malo umevajo otroci nemščine, kakor mi je povedal prijatelj: V ponemčevalnici je sedel 4 leta, pa ni vedel, kaj je to »Vater unser«, pa tudi ne kaj to »Bitti-draus« (»Bitte herausgehen zu dürfen«). Tako se godi večini. O slovenski sklanji in spregi nima nihče pojma, nemško pa mora znati. Zato ni čuda, če tudi zavednejši Slovenci lažje in rajši čitajo nemške knjige kot slovenske. Namen ponemčevanja je že skoro dosežen. V drugem letu že molijo nemško in poučujejo vse nemški razen verouka. Župnikov, ki bi imeli pogum pri tej priliki viliti nekaj narodnega čuta otrokom v srce, ni več. Kar vlada Podgorc, ni možno duhovščine več hvaliti. Pred kratkim sem zvedel od odličnega rodoljuba, da delujejo ali so vsaj narodni zapadno od Beljaka do Šmohorja in zapadnega konca kanalske doline le še 3, oziroma 4 duhovniki. Vsi drugi so brezbržni ali celo odpadniki, na pr župnika v Vratih in Ukvah. Na Spodnjem Koroškem je malo bolje, pa ne kakor bi imelo biti. Ražunov ni veliko.

Slovenski otrok pride v II. razred. Vse nemško. Učitelju ni treba znati besedice slovenski. Tu na »utrakvistni« šoli nastavljajo najhujše nemškutarje, dostikrat tudi rojene Nemce. Tu zve otrok, kdo so Nemci, slavijo mu nemški narod, zgodovino, šege in navade. O Slovencih govore zaničljivo, o Hrvatih, da so umazani tatovi, Čehi da kradejo, Rusi da so barbarski pijanci! Rusko-japonska vojna jim je danes lepa prilika za to. Otroku ubijejo v glavo spoštovanje do nemštva, zaničevanje do slovenstva. Že več let se v 2. in 3. razredu slovenščine ne poučuje, kakor se je to vršilo nekdanj. Navdušeni starši naj bi po možnosti nadomestili doma, drugače se mora otrok potujčiti.

Učiteljem se v Korotanu splošno ne godi slabo. Boljša je plača in manj otrok kot na Kranjskem. Kdor se odlikuje v zatiranju Slovenstva, dobi nagrado od Südmarke ali Schulvereina. Učitelji tekmujejo, kdo bo iztrgal več ljubezni do materinega jezika otrokom iz srca. Schulverein razpošilja knjige, če jih le kak učitelj zaprosi, poleg tega znatne denarne doneske. Prejemnikov ne objavi. Da izgledajo uspehi večji in kraji čisto nemški, zabičavajo otrokom, da morajo boljše oblečene ljudi pozdravljati nemški. Na Strmcu sem moral neko deklico dolgo nagovarjati, da je odgovorila slovenski, potem pa je ubožica stekla k tovarišicam pa jim vsa srečna pripovedovala, da tudi gospodje «mainjejo slovenje». Navadno otrok ni spraviti do slovenskega odgovora, ker se boje denunciacije na učitelja. Slovenski učitelj je tu pravi mučenik. Le malokdo more vztrajati. Večina odide na Štajersko. Koliko je moral pretrpeti sivolasi Eller na Zilji pri Beljaku. Na okrajni učiteljski konferenci bi ga bili ven vrgli s klicem «Vaterlandsverräter», da ni sam odšel. Ljudstvo je čisto zmešano. Čudno je, da v nasprotju s Kranjsko tu največ vpliva nemčurski učitelj — slovenski seveda ne — župniki prav malo ali nič. Največji hujskači so nadzorniki. Že lani je «Slov. Přejhled» navedel besede nadzornika Gobanca napram šolskim otrokom v Velikovcu: «Deutsch müßt ihr sprechen; deutsch ist fein, ist nobel, windisch ist bäuerisch, ist schiech!» Glavni zagovornik ponemčevalnic je deželni šol. nadzornik Palla.

Ko po dolgem trudu izstopi otrok iz šole, ne ve ali je tič ali miš. Slovenski je srečno pozabil, nemščine se ni priučil. Praktičnega ne ve nič. Nekateri študirajo dalje, pa tudi tu napenja učitelj vse moči, da mu ustvari novo nemško dušo. Starši so navadno zadovoljni, da sinu ni treba obiskovati dveh slovenskih ur na teden. Malone vsak se pogubi. Domov prišedši je že ljut janičar. Na učiteljsku že prva leta navadno odpadejo. Taki so besnejši kot Nemci, kjer se še časih najde poštenjak. Čudež je, da je vkljub vsem zaviram še toliko slovenskih srednješolcev. Tako jih je na celovski gimnaziji 17%, na beljaški 7%, na realki je komaj 10 slovenskih dijakov, približno toliko tudi na šentpavelski gimnaziji. — V primeri s številom Slovencev (33%) res malo, a za te razmere vendar mnogo. Na srednjih šolah se mora dijak prva štiri leta iz nemščine učiti slovensko slovnico čisto na novo, šele na višji gimnaziji se začne pouk v materinščini. Zato pa mora požreti pikre opazke svojih nemških kolegov o svoji domovini. Z dvojno mero merijo. Denuncijacij mrgoli. Beljaški dijaki so bili po nemških listih razupiti 1.) zaradi izleta v Brnco, kjer so tamburali, pozvani po župniku Bergmannu; 2.) zaradi «agitacije» v Spodnjih Borovljah je bil eden kar z imenom denunciran; 3.) ker govore med sabo slovenski! A niti denunciacije niti pozivi na Nemce, naj se Slovence bojkotira s tem, da se jim vzame hrano in instrukcije, niso pomagali. Pravičnost je zmagala.

Važnost slovenskih šol so spoznali rodoljubi in ustanovili «Učiteljski Dom», ki naj skrbi, da se vgoje slovenski učitelji. Podpiranci študirajo v Mariboru. Odkar ima stvar v rokah Podgorc, je opaziti nazadovanje. — Vesel pojav je ustanovitev «Korotana». Naj bi sledilo mlado društvo načelom pri nas edino možne narodno-radikalne struje. Z veseljem zaznajemo, da so z malo izjemo vsi koroški akademiki zapustili «Danico». Ne bojte se napadov! V odločnosti se kaže značaj akademika. Vi boste kdaj vodili narod, od Vas bo odvisno, ali bo šlo koroško

Slovenstvo pod krščansko socijalnim praporom Podgorčevim v nemško pest ali se bo razvijalo čvrsto pod narodno-radikalno egido. Morda ima Podgorc zmožnosti za ekonomo, za slovenskega političnega vodjo pa človek, ki je ponovno, celo pred mladino zatajil svojo narodnost, ni in naj ga ščiti tudi ljubljanski »Slovenec«. Volitev vam menda ne bo težka. Opomba našega uredništva. Podgorc in njegova klerikalna politika sta gotova poguba za koroške Slovence. Po njegovi krivdi je prišlo tako daleč, da ni vsa politika celovških Slovencev in prvakov vredna niti vinarja! Sedaj, ko razširjajo z »Domoljubom« tudi po Koroškem sovražstvo do naprednega slovenskega učiteljstva in šolstva, je tem gotovejše, da se bo zaslepljeno ljudstvo obračalo od slovenskih šol, namesto da bi se obračalo od svojih klerikalnih zavodnikov! Mi smo že gospodo v Celovcu opozorili, naj nikar ne širi med umirajočim koroškim Slovenstvom sovražstva do zaslužnega slovenskega učiteljstva in šolstva — a našega glasu niso upoštevali. Zaraditega bomo že še obračunali z njimi! Koliko je tej gospodi mar, da bi rešili, kar se še da rešiti, je dokaz tudi to, da niso hoteli niti »Zvončka«, ki smo ga ponudili »Učiteljskemu domu«. Da so zavrnil naš list, se nam ne zdi čudno, ker smo zavrženi celo od ljubljanskega škofa. Da pa ne sme v »Učit. dom« niti nedolžni »Zvonček«, je dokaz, da je klerikalen od tal do vrha, da je torej koroškim Slovcem v — pogubo!

* * *

Italijansko vseučiliško vprašanje. V »Information« čitamo, da vladni odlok, ki je došel akademikemu senatu vseučilišča v Inomostu, ne odreja le prostorne ločitve, ampak se poslednja izvede deloma tudi organsko, tako da se vzpostavi nemški značaj vseučilišča v Inomostu toliko glede uradnega jezika, kolikor glede sestave akademiknega senata. Nova organska določila izdelajo med počitnicami. Žal pa — pravi »Information« — da utegne ta naredba izzvati nove nemire. Nemci se od ene strani boje, da bi po vladi namerjani provizorij mogel končno dovesti do lastnega italijanskega vseučilišča v Inomostu in tako do poitalijančevanja nemškega glavnega mesta Tirolske; a z druge strani so ogorčeni, da vlada še noče izpolniti obljube, dane jim dne 13. maja 1903, glede premestitve italijanskih tečajev iz dežele. Zato zahtevajo Nemci burneje nego kdaj, naj se izvrši ta premestitev. Italijanski dijaki pa izjavljajo zopet, da ne zapuste Inomosta, ako jim ne odločijo Trsta v sedež. Ta zahteva pa ima — kakor vedo že davno poznavalci stvari — ovire, ki se ne dajo tako lahko premagati. Zakaj v vladnih krogih samih govore, da bi italijanska pravna akademija ali vseučilišče v Trstu moglo postati ognjišče za politične agitacije, ki bi ga kraljevstvo italijansko, ne preveč prijazno trojni zvezi, pozdravljalo z radostjo.

»Neue Freie Presse«, ki je glavno glasilo onih, ki tako neizrecno potrebujejo — italijanskih glasov v avstrijskem parlamentu, se trudi v neznansko dolgem članku, da bi dokazala, da namerjani provizorij ne bo trajal dolgo. Pregonariti hoče Nemce, da ne bi delali ovir proti nameri vlade. Z dvignenimi rokami prosi sosebno nemške dijake v Inomostu, naj ne delajo neumnosti, ker bi eventualni ekscesi največ škodovali njim samim in vseučilišču v Inomostu.

Nemška in italijanska gospoda so si zavezniki in sobilci v boju proti avstrijskim Slovanom, ali njih medse-

bojno razmerje ni ravno idilično. Nas hočejo ubiti eni in drugi, v tem pogledu je najlepše soglasje med njimi. Tik te želje pa jim že gredo nameni diametralno navzkriž.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz postojnskega okraja nam poročajo o okrajni učit. konferenci: V sredo, dne 6. julija, smo se zbrali skoraj vsi učitelji in učiteljice v Senožečah k učit. konfenci. Točno ob 10. uri dopoldne otvori se d e m i n d v a j s e t i č konferenco okrajni šolski nadzornik gospod J. Thuma, prsrčno pozdravljajoč vse učiteljstvo. Po imenovanju predsednikovega namestnika in izvolitvi dveh zapisnikarjev preide g. predsednik k svojemu poročilu o stanju nadzorovalnih šol. Njegovo poročilo je bilo sestavljeno vseskozi stvarno ter je žel za to zahvalo vsega učiteljstva. — Nalogo: Stvarna obravnava 23. ber. vaje »Lepa suknja«, praktiški nastop z učenci II. razreda, je prav dobro in metodiški pravilno izvedel g. učitelj Grum. Takisto je ugajal nastop učiteljice gdč. J. Prešern: Merjenje s številom 2 v številnem obsegu do 20. Ozirati se ji je bilo na naloge v Černivčevi Računici zvez. II., str. 52. Dalje sta še prebrala vsak svoj referat nadučitelj g. Sadar in gdč. F. Valenčičeva: »Kako je obravnavati navadno berilo, ki je njega obravnave glavni namen ta, da otroci njega vsebino razumejo in si jo dobro zapomnijo«. To temo je moralo izgotoviti vse učiteljstvo v okraju. Najboljši referat naj bi priobčil »Popotnik«. — Pri določitvi učnih knjig za prihodnje šolsko leto se sklene, uvesti poleg dosedanjih še I. in II. Vadnico Schreiner-Bezjakovo in Orožnov atlas. — O delovanju knjižničnega odbora je poročal vodja g. Juvanec. To poročilo smo sprejeli z zahvalo na znanje in smo nato izvolili vse dosedanje funkcionarje razen enega, ki je odklonil izvolitev. — V stalni odbor so bili voljeni gg. Česnik, Juvanec, Horvat in Skala ter gdč. Dovganova. Ker ni bilo nobenih samostalnih nasvetov, je sklenil gospod predsednik konferenco, spomnivši se našega presvetlega cesarja, ustvaritelja novega šolskega zakona. Učiteljstvo je zaklicalo vladarju trikrat »Slava!« ter odpelo cesarsko pesem. — Nato se je pričela volitev zastopnika v okrajni šolski svet postojnski. Izvoljen je bil gosp. Dragotin Česnik, ki je dobil od 50 oddanih glasov 40. Drugih 10 se je razcepilo. S to izvolitvijo je pokazalo zbrano učiteljstvo, da zna ceniti zmožnosti svojega tovariša, obenem pa je tudi glasno dokazalo, kako ostro obsoja nesramne in neresnične napade na njegovo osebno čast v »katoliških« listih. — Po volitvi smo se zbrali skoraj vsi k skupnemu obedu. Da ni manjkalo pri tem napitnic, se razume samo ob sebi. V prvi vrsti se je napilo g. nadzorniku, ki je imel posebno v tem šolskem letu prebiti marsikatero grenko uro zaradi denunciacije nekega učitelja, ki ga — hvala Bogu — ni več med nami. Končno se je še zahvalil naš novoizvoljeni zastopnik Česnik za čast, ki smo mu jo naklonili, objublajoč, da hoče neustrašeno zastopati interese vsega učiteljstva z geslom: Naprej za svobodno šolo in svobodno učiteljstvo!

Okrajna učiteljska skupščina logaškega okraja se je vršila dne 9. julija v Dolenj. Logatcu. Zborovanje se je vršilo pod vodstvom g. c. kr. okr. šolskega nadzornika Iv. Thume po običajnem vzporedu. Pri zborovanju je bil ves čas navzoč g. okrajni glavar Kremenšek. Jako zanimiva in

poučna je bila razprava g. nadzornika o stanju nadzorovanih šol. Poudarjati moramo njegovo opazko, da je bilo učiteljstvo v tem šolskem letu vsestransko neumorno delavno. Lep napredek se je opazil zlasti iz računstva. Živahna razprava se je vnela, ko je končal g. referent Iv. Šega svoj temeljito sestavljeni referat [na podlagi vseh učiteljev tega okraja sestavljenih referatov o risanju v ljudskih šolah. Po razpravi se je skoraj soglasno sprejel predlog g. referenta: »Uvedi se risanje »po naravi«; predloge naj služijo le kakor pripomoček učiteljstvu in kakor nazorno učilo pri risanju, a predrisba bodi tolmač težjih točk pri risanju »po naravi«. Pohvalno moramo omeniti raznovrstne in jako lepe risbe učencev gospoda referenta, ki so bile v obilnem številu razpostavljene po stenah zborovalne sobe. Vse te slike so bile večinoma izdelane »po naravi« s pomočjo risbarskih pripomočkov in prostoročno.

Če omenim še, da sta bila izvoljena zapisnikarjem g. M. Kabaj in gdč. Želé; pregledovalcem računov knjižničnega odbora gospoda Šilc in Sezun, v knjižnični odbor gg. Šega, Pin, Bezeljak, Punčuh in Pehani ter v stalni odbor gg. Benedek, Repič, Šega, Likar in Šest, je končano moje glavno poročilo.

Po oficijalnem delu smo se zbrali na vrtu Kramarjevega hotela. Med brenkanjem dobro izvežbanega tamburaškega zbora logaškega je potekel hitro čas prijateljskega snidenja. Vsi smo bili pri banketu, le Slomškarjev ni bilo. Nekateri so trdili, da jih je odgnala prehuda vročina, drugi zopet, da niso mogli pričakati obeda, mi pa vemo, da ni pravo prvo ni drugo; odgnala jih je klerikalna nestrpnost — niso se počutili domače med nami*). G. župnik Florijančič iz Zavrata je bil drugih misli; ostal je med nami do zadnjega, s čimer je dokazal, da se tudi v družini liberalcev izhaja in zabava lahko prav dobro. — V nedeljo, naslednjega dne je bil koncert s sodelovanjem slavnoznanega postojnskega orkestra v prid učiteljskega konvikta ravno na tem mestu. Ker se ga pa mnogim izmed nas ni bilo mogoče udeležiti, smo zložili nekaj kron v ta namen ter odšli za svojim poklicem in delom na svoj dom.

Okrajna učiteljska konferencija za slovenske in utrakvistične šole kočevskega okraja se je vršila dne 7. julija v Ribnici. — 1. Predsednik c. kr. okr. šol. nadzornik Josip Turk, otvorivši zborovanje, omenja v svojem pozdravu poslednjih osebnih izprememb glede nadzovanja na ljudsko šolskem polju, izreče nado, da ga bo napredno učiteljstvo krepko podpiralo v njegovem težavnem poslovanju ter imenuje svojim namestnikom našega starosta, nadučit. Mandeljca. 2. Zapisnikarjema se prostovoljno oglasita učiteljica L. Tomšič in učitelj Vin. Engelman. 3. Praktiški nastop gdč. M. Blahne (»Krompirjevec, učna slika iz nazornega nauka«) se je v stvarnem oziru pohvalno završil, kar se je v debati tudi konstatovalo. 5. O učnem načrtu za ponavljalne šole poroča v svojem in v imenu gospe Kobler-Fleš, ki je izdelala referat za dekliške ponavlj. šole, naduč. F. Gregorač. Ko pove glavne misli, ki so ju vodile pri sestavi referatov, se sklene: Referata dobi vsaka šola v proučitev in dveletno praktično poučevanje po njiju navodilu, nakar se bo definitivno določila podrobna učna tvarina za ponav. šolo. 5. Nadzornikovo poročilo. Glede na uspehe v posameznih razredih se za letos omeji na kratko izjavo, da večina učiteljstva vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, priporoča nekatera najnovejša dela,

*) Kaj pa, če so šli zastoj jest — v farovž?

govori o snagi, obisku, vedenju, uradovanju in sploh o vsem, kar sodi v področje šolstva.

Nekateri nadzorniki, kakor dokazujejo članki v našem vrlem stanovskem listu, ravno nasprotno postopajo napram podrejenemu učiteljstvu. Le tisti, ki si pridobi naše zaupanje, sme biti zagotovljen naše podpore, izvirajoče iz proste volje. Le takrat bo delovanje voditeljev šolstva trajne vrednosti, kadar jim bo učiteljstvo kot graditeljem stavbe za prospeh šolstva iz prostega nagiba donášalo kamenje in kamenčke napredka.

Z mirnim in jasnim pogledom pregledujte oklesano kamenje, z ljubeznivo besedo izpodbujajte k urnejšemu donašanju in s pravim razumom motrite naraščajoče poslopje! Če ne, postanete lahko roditelji upornežev. V dobi štrajkov bi bilo to nevarno manevriranje, in v dobi, ko postaja naša beda zaradi podraženja živil vedno večja, se ni zanašati, da bi naše potrpljenje bilo kot kaka portarturška trdnjava, v katero bi brezuspešno streljali s topovi šikanij!

6. Poročilo knjižničnega odbora (poročevalec F. Mlakar) se vzame na znanje. Namesto obolele učiteljice gdč. A. Kaiser se izvoli gdč. M. Blahna v novi odbor. 7. Tudi stalni odbor, ki sestoji iz gg. M. Blahna, And. Cvar, Ks. Engelman, F. Štefančič in Št. Tomšič, ostane neizpremenjen.

8. Izmed 8 predlogov, ki jih je stavil učitelj Štrukelj, je bil le 1 sprejet: Izvoli naj se odsek, ki ima pri prihodnji konferenci staviti primerne nasvete glede uvedbe Josin-Ganglove in Hubad-Schreinerjeve čitanke. V ta odsek se določijo gg. Gregorač, Sedlak, Štefančič in Štrukelj.

S trikratnim Slava-klicem na presvetlega vladarja zaključili g. nadzornik konferencijo.

Pri skupnem obedu v hotelu A. Arkota, kjer smo bili prav točno in solidno postreženi, je napil g. Ks. Engelman nadzorniku, le-ta slogi med učiteljstvom, tovariš Gregorač pa navzočim gostom, imenoma odličnjakoma svetniku F. Višnikarju in notarju Ign. Gruntarju, ki sta znana kot vrla naša prijatelja. Oba sta se — vsak v daljšem govoru — zahvalila ter nazdravila učiteljstvu in njega boljši bodočnosti. Usliši ju pred vsem četrta božja oseba na Kranjskem — dr. Šusteršič!

Primorsko.

Prva okrajna učiteljska konferencija za Trst in okolico. Dne 14. junija se je vršila v Rojanu (v šolskem poslopju) I. skupščina za učiteljstvo javnih in zasebnih slovenskih ljudskih šol v tržaškem mestu in okolici. Za učiteljstvo italijanskih in nemških ljudskih šol so bili določeni drugi dnevi. Na naši skupščini se je obravnavalo izključno v slovenskem jeziku. Zbralo se je do 60 učiteljev in učiteljic pod vodstvom c. kr. okr. šol. nadzornika Nekermana. Na dnevnem redu je bilo:

1. Uvodni govor nadzornikov. 2. Imenovanje podpredsednika in izvolitev dveh zapisnikarjev. 3. Volitev stalnega odbora 5 članov za pripravlanje snovi za prihodnjo okr. konferenco. 4. Volitev drugega odbora za prireditve okr. učit. knjižnice. 5. Poročilo nadzornikovo o stanju slov. šolstva tržaškega v letu 1902—03. 6. Poročilo o umestnosti, da se uvedejo deška ročna dela v zmyslu min. odloka z dne 21. septembra 1886, št. 6810. 7. Predavanje »o boju proti alkoholizmu.« 8. Poročilo o vprašanju »Kako doseči večje so-

glasje med šolsko in domačo vzgojo«. 9. Poročilo o eventualni uvedbi III. berila Gangl-Josinovega. 10. Morebitni predlogi.

V svojem uvodnem govoru omenja g. okr. nadzornik težkoč, ki so se morale premagati, da se je enkrat po dolgih 35. letih, odkar imamo v državi novo šolsko postavo, in neštevilne ovire, ki so se c. kr. šolski oblasti stavile na pot, da ni moglo priti prej do toli potrebnih okr. konferenc, ki vendar kolikortoliko pripomorejo do boljšega šolskega napredka. Na to imenuje predsednik svojim namestnikom šol. voditelja Antona Valentiča in zapisnikarjema je pa skupščina izvolila učitelja Kraševica in učiteljico Marico Gregorčičevo.

V stalni pripravljalni odbor so bili izvoljeni: Koren, Ferluga, Grmek, Danev in Pertot; v knjižnični odbor pa: Kraševac, Kleinmajer, Fonda, Šabadin, Sedevčič Olga. V poročilu za šol. leto 1902—03 je omenjal g. nadzornik občno šolsko stanje glede na obisk in napredek ter podal o tem statistične podatke. O deških ročnih delih je čital svoj referat g. šol. voditelj Martelanc, ki je bil pohvalno sprejet.

Predavanje o boju proti alkoholizmu je vlada poverila zdravstvenemu svetniku g. dr. Pertotu, ki je svojo nalogo strokovnjaško pogodil.

O soglasju med šolsko in domačo vzgojo je poročal učitelj Štefan Ferluga ter tako mojstrsko poudarjal med drugim potrebo učiteljeve močatosti in jeklene značnosti, da se je po tem čitanju marsikdo otresel onega paničnega strahu, ki je dosedaj tako mučno tlačil narodno učiteljstvo v tem okraju ter da se mnogokdo osvestil tako, da sedaj bolj zaupno gleda v boljšo bodočnost.

Poročilo o uvedbi III. Gangl-Josinovega berila in njega oceno sta pa vrlo dobro izdelala učitelja Kraševac in Kleinmajer. Na predlog podpredsednikov je bila izvoljena anketa, ki ima stopiti v dogovore z gg. sestaviteljema za vzprejem omenjene čitanke. Končno se podpredsednik v imenu učiteljstva zahvaljuje g. predsedniku na točnem, spretnem in nepristranskem vodstvu konferencije. Nato se konferencija zaključila z vzklikom na prvega zaščitnika šolskih zakonov presv. cesarja.

Pri tej priliki se je vnovič obudila od nekaterih že dolgo negovana misel in želja, da se ustanovi za Trst in okolico toli potrebno učiteljsko društvo.*) Pogoji so danes tu, na delo torej, za napredek našega šolstva in za ugled učiteljstva!

S i v o r.

*) To je vrlo lepo in živo potrebno. Tovariši naj se takoj poprimejo dela!

U r e d.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Redni občni zbor učiteljskega društva za postojnski šolski okraj se vrši dne 2. avgusta t. l. v Št. Petru. Začetek ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Nagovor predsednikov; 2. poročilo tajnikovo; 3. poročilo blagajnikovo; 4. volitev 3 pregledovaleev računov; 5. o risanju po naravi, poroča nadučitelj Rudolf Horvat; 6. volitev 7 odbornikov v društveno vodstvo; 7. samostalni nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Šolska izvestja. Ob sklepu letošnjega šolskega leta smo prejeli več izvestij. Kakor lansko leto obsorej, izpregovorimo tudi letos o njih v posebnem članku.

† **Anton Čehov**, slavni ruski pisatelj, je dne 15. t. m. umrl v Petrogradu. Naš list je svoječasno poročal, da je bil Čehov namenjen na azijsko bojišče.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Davorin Matko, šolski voditelj v Toplicah, nabral ob priliki okrajni učiteljske konference novomeškega okraja **15-10 K**; g. Ivan Krulec, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani **3 K**; g. »komedijantar« dne 14. t. m. v veseli učiteljski družbi prilitiral **2-4 K**. Tiskarna **R. Šeberjeva** v Postojni **30 K**. Pri tej priliki to tiskarno sl. šolskim vodstvom in krajnim svetom za tisk letnih poročil in nakup šolskih tiskovin prav toplo priporočamo. Svoji k svojim!

† **Ravnatelj Karel Pirc.** Dne 13. t. m. je umrl v Idriji g. Karel Pirc, prvi ravnatelj novoustanovljene tamošnje mestne realke. — Pokojni Karel Pirc je bil rojen l. 1857 v Škofji Loki, kjer je njegov oče nekaj časa bival kot ravnatelj nekdanjega rudnika na Toplicah poleg Hotavelj. Bil je brat ravnatelja kmetijske družbe g. Gustava Pirca ter trgovca in deželnega poslanca g. Cirila Pirca. Po dovršenih študijah se je nekaj časa mudil pri sorodnikih v Ameriki, kjer si je pridobil široko obzorje in mnogo tiste izredne energije, ki je lastna Američanom. Vrnivši se v staro domovino, je postal profesor na ljubljanski realki in se z veliko ljubeznijo posvetil delu pri narodnih društvih. Zlasti za ljubljansko čitalnico si je pokojnik pridobil neveljivih zaslug. Kot profesor je bil iskren prijatelj mladine. Ko je idrijska občina ustanovila realko, je ponudila ravnateljsko mesto g. Karlu Pircu, vedoč, da pridobi z njim značajnega in izkušenega šolnika, čigar oseba je jamstvo, da se bodo dijaki vzgajali v pravem narodnem duhu. Pokojnik se dolgo ni mogel odločiti, a končno je lepa, vzvišena naloga, ki ga je čakala v Idriji, vendar premagala njegovo ljubezen do Ljubljane. Gospod Karel Pirc je izpolnil v najlepši meri vse nade, ki so jih gojili v Idriji. Bil je uzoren ravnatelj in je za mlado realko njegova smrt jako bridka izguba. — Truplo pokojnikovo so prepeljali dne 15. t. m. iz Idrije v Kranj, kjer je bil pogrebni izprevod dne 16. popoldne. Tako v Idriji kakor v Kranju se je udeležilo žalostne slovesnosti ogromno občinstva. Po prizadevanju učiteljstva so se v obeh mestih poslovili pevci z lepimi žalostinkami od čislane in v vseh krogih priljubljenega šolnika. V Idriji bi bil kmalu katehet Osvald zakrivil neprilike, a zmagala je pieteta in čuvstvo, ki navdaja poštenega človeka v bližini smrti. Tako je k sreči ostala klerikalna netaknost brez uspeha. Vemo pa sedaj, da ne poznajo nekateri ljudje niti veličastva smrti! — S pokojnim ravnateljem Pircem je izgubila učeča se mladina očetovskega učitelja, zavod svojega energičnega ravnatelja, moža dela in vztrajnosti, učiteljski zbor pa svojega zvestega, vdanega tovariša. Ave, anima pia!

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt je imela zopet srečne dneve, posebno v postojnskem okraju. Mlajše učiteljstvo je posebno delavno. Med temi moramo postaviti v prve vrste g. Fortunata Lampreta, učitelja v Trnovem pri Ilirski Bistrici, ki je nabral nad 70 K. Bog ga živi! Pa tudi naši starejši tovariši čutijo in delujejo z nami za našo dobro stvar, tako n. pr. je g. Martin Zarnik, nadučitelj v Trnovem, eno kolekto kar sam izpolnil. Vsa čast vrlemu možu! Delaven je tudi g. nadučitelj Iv. Kutnar iz Žužemberka. Veseli smo tudi naših vrljih koleginj, posebno gdč. Márice Dovganove iz Zagorja na Notranjskem. Učiteljske soproge so tudi pridno na delu. Tako je prav! Pa tudi na Štajerskem se vedno bolj gibljejo. Zadnji čas so poslali iz ljutomerskega okraja prav lepo »kolekto«.

Živel! darovalci in nasledniki! Upamo, da se bodo vzdramili tudi na Primorskem. —mn—

Učiteljska imenovanja. Deželni šolski svet je v svoji zadnji seji med drugimi imenoval: g. Ivana Rudolfa za nadučitelja v Št. Vidu pri Vipavi, g. Avgusta Korbarja za nadučitelja v Preserju, g. Petriča za nadučitelja v Naklem, g. Pavla Šilca za nadučitelja v Žireh in g. Ludovika Dermelja za učitelja v Cerknici. V pokoj sta šla nadučitelj g. Ivan Okorn v Kamniku in nadučitelj g. Fran Pfaifer v Domžalah.

Učiteljstvo postojnskega okraja je pri uradni svoji skupščini dne 6. t. m. izbralo za svojega zastopnika v okr. šol. svetu g. Dragotina Česnika, nadučitelja v Knežaku.

Mladeniški shod. Na Brezjah se je torej vršil »mladeniški shod«. Interesantno bi bilo zvedeti, koliko šolskih otrok se je udeležilo tega političnega romanja. Iz mojega razreda jih je bilo pet, nekaj tudi iz G. — Tako nam piše tovariš. Pozivljemo učiteljstvo, naj nam nemudoma naznani število tistih šoloobveznih otrok, ki so po krivdi klerikalcev zamenjali šolo ter si šli zastrupljati srca na klerikalni sestanek. Mi že potem poskrbimo, da se takemu nezakonitemu in nepedagoškemu ravnanju napravi konec!

Prošnja. P. i. gg. okrajne šolske nadzornike lepo prosim, da mi blagovolijo za Letopis »Slovenske Šolske Matic« poslati teme in teze, ki so se obravnavale, oziroma sprejele pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah.

Jakob Dimnik.

1879—1904. Učitelji, ki praznujejo letos svojo petindvajsetletnico, bodo izleteli dne 3. avgusta zjutraj mimo Dobrave skozi Vintgar v Gorje, kjer bo v Žumrovi restavraciji kosilo, popoldne pa na Bled in zvečer domov. Čujemo, da se tega izleta udeleži več tovaršev in prijateljev jubilarantov iz Ljubljane, blejske okolice in od drugod. Umevno je ob sebi, da nam bo vsakdo dobrodošel!

Nadzorniška poročila. — Vsa nadzorniška poročila vobče se sučejo leto za letom po enakem šablonskem sistemu. Kakor letos, tako lani — tako je mogoče bilo že pred 20 leti. To lahko trdimo iz lastne izkušnje, zakaj imeli smo že čast slišati dokaj takih poročil raznih nadzornikov. N. pr.: V tem predmetu je bil uspeh dober, poučevalo se je skoro na vseh šolah pravilno, le na nekaterih . . . itd. itd. Taka poročila so vobče tako dolgočasna, tako problematična, da človek v istini ne ve, ali pedagoška veda sploh kaj napreduje ali ne. — Po našem skromnem mnenju naj bi se enkrat pospeli naši c. kr. okrajni nadzorniki na to stališče, da bi nam podali paralelo med napredkom po njih nadzorovanih šolin pa med napredkom pedagoških vprašanj. Prvič bi bila taka poročila jako zanimiva in drugič bi zbrano učiteljstvo prišlo do spoznanja, da tudi naši c. kr. okrajni nadzorniki napredujejo v duhu časa in da niso le zgolj živi pisalni stroji, ki se vrte še vedno tako, kakor so se pričeli vrteti prvi dan novega šolskega zakona.

Tridesetletni službeni jubilej. Dne 29. julija bo minilo 30 let, kar so prebili na mariborskem učiteljskem zrelostni izpit ti-le tovariši: Golob Andrej, nadučitelj pri Sv. Marjeti niže Maribora; Javnik Gabriel, nadučitelj pri Gornji Šentjungerti; Leskovar Josip, nadučitelj v Hočah; Matko Iv., nadučitelj v Rajhenburgu ob Savi; Praprotnik Fran, nadučitelj v Mozirju; Supanek Josip, c. kr. okr. šolski nadzornik v Celju; Tribnik Ernest, nadučitelj v Spodnji Polskavi; Tribnik Ludovik, nadučitelj v Zrečah; Trobej Iv., učitelj in bivši okrajni šolski nadzornik v Slov. Gradcu.

Imenovani jubilarji bodo imeli prijateljski sestanek tekom velikih počitnic v Mariboru.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 23. junija 1904. Iz uradnih naznanil je povzeti, da je zavrnilo c. k. ministrstvo za uk in bogočastje utok prebivalcev iz Vrha in Preserja, v zadevi ustanovitve lastne šole za omejnjeni frakciji. — Sklenilo se je, takoj sezidati šolski poslopji v Rihenberku in Rupi, ter da se razpiše dražba že dovoljene šolske stavbe v Solkanu, katere stroški so proračunjeni na

32.000 K. Dovolile so se razne nove naprave in poprave pri šolah v Vipolžah, Pevmi, Standrežu, Prvačini in Levpi. — Izdatna podpora se je dovolila nadučiteljevi vdovi, manjša učiteljici ž. r. d. Dovolil se je kredit za nad 5 tisk. pol obsegajoče konecletno poročilo. — Razpišejo se izpraznjena in stalno nezasedena mesta ter sprejme v znanje tale vzpored za okr. učiteljsko konferenco, ki bo v soboto, dne 3. septembra 1904 ob 9. uri predp. v telovadni dvorani c. k. ženskega učiteljišča v Gorici:

1. Uradna naznanila. 2. Opazke c. kr. okrajnega šol. nadzornika. 3. Kaj in koliko more doseči učiteljstvo pri odgoji mladine do 14. leta? 4. Branje v ljudski šoli od 1. do 8. šol. leta. 5. Poročilo komisije za okrajno učiteljsko knjižnico. 6. Volitev nove komisije za okrajno učiteljsko knjižnico. 7. Volitev stalnega odbora za prihodnjo okrajno učiteljsko konferenco. 8. Samostalni predlogi.

Vsak redni učitelj ali učiteljica naj izdelata poljubno eno izmed nalog pod točko 3 in 4 ter predloži svoj pismeni izdelek potom šolskega vodstva najpozneje do 25. avgusta t. l. c. kr. okrajnemu šol. svetu.

Maturo so napravili na ljubljanskem učiteljišču: Ivan Arnšek s Krškega, Leopold Bähler z Vrhnike, Frančišek Bratoš iz Trsta (z odliko), Matija Brezovar od Sv. Martina pri Labinu, Ivan Erbežnik iz Podsmreke pri Dobrovi, Konrad Fink iz Ljubljane, Ivan Gabrovšek iz Godoviča, Ivan Garvas iz Ponove vasi, Ivan Golob iz Doba pri Kostanjevici, Jožef Jeglič z Brezovice, Karel Gregorc iz Novega mesta, Andrej Kenič iz Grobišča, Jožef Kopal s Planine pri Vipavi, Ivan Kren iz Srednje vasi pri Kočevju, Frančišek Krmelj iz Hotavelj pri Poljanah, Ivan Mercina z Goč, Ivan Stepišnik iz Zagorja, Albin Stritar iz Zagorja (z odliko), Anton Vodè z Vač in Jožef Verbič iz Gabrij pri Zatičini.

400letnica ljubljanskega županstva. Dne 13. julija je preteklo 400 let, odkar je Ljubljana dobila svojega prvega župana. Prvi ljubljanski župan je bil tedanji »sodnik« Janez Lantheri. Sedanji župan, g. Ivan Hribar, je 92. naslednik Lantherijev. Hkratu s 400letnico ljubljanskega županstva je slavil g. Ivan Hribar svojo četrto inštalacijo.

Šolstvo na Koroškem. Učitelj g. Franc Müller v Megvarjih pri Vratih zapusti Koroško ter se preseli na Štajersko. Torej zopet eden! — Drugi razred na šoli v Lipaljavi se ne bo opustil, kakor je bil že sklenil dež. š. svet. — Na šoli v Ledenicah je v drugič razpisano mesto šolskega voditelja do dne 29. julija. — Na celovski gimnaziji je bilo koncem letošnjega leta 464 dijakov, med njimi samo 78 Slovencev. Na tej gimnaziji je letos zadnjič poučeval prof. Lebingger, ki ima že 45 službenih let.

Ročni zapisnik, ki ga izdaja R. Šeberjeva tiskarna v Postojni, bo kmalu dotiskan, na kar opozarjamo p. i. učiteljstvo iz vseh slovenskih pokrajin.

Družbe sv. Cirila in Metoda šoli na Muti ob štajersko-koroški meji je prisodil deželni šolski svet v Gradcu pravico javnosti.

Volilna pravica učiteljic. Dne 6. t. m. je upravna sodnija izrekla važno rzsodbo. Tiče se volilne pravice učiteljic pri občinskih volitvah. Dosedaj so imeli le učitelji ljudskih in meščanskih šol občinsko volilno pravico, dočim so bile učiteljice izključene, dasi zakon govori le o učiteljskih osebah brez ozira na spol. Sedaj pa je upravna sodnija zaradi neke pritožbe iz Žatca rzsodila, da imajo učiteljice enako volilno pravico kakor učitelji pri občinskih volitvah. — Po tem odloku imajo torej učiteljice aktivno volilno pravico povsod, samo ne v občinah z lastnim štatutom, ki izrečno izključuje to pravico. Take občine so: Dunaj, Praga, Trst, Liberce, Črnovice, Celovec, Brno, Inomost in Bolzan.

V Cerknici pri Rakeku bodo prizidali k šolskemu poslopju nov trakt za troje šolskih sob in sobo za učila.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Trgovska šola. Iz Spljeta v Dalmaciji javljajo, da ustanove tam trgovsko šolo.

Učiteljska služba na Štajerskem. Na petrazrednici v Čadramu, 10 minut od Oplotnice, kraja živahne obrtnosti in kupčije, je popolniti mesto učitelja, ki dobi od krajnega šol. sveta 60 K stanovanjske doklade. Kraj je v prirodnem oziru nad vse lep — stoječ v ravnini ob okrajni cesti na južnem vzhodu Pohorja — tako da je osobito ljubiteljem prirode dana neizčrpna zakladnica prirodnih lepote. Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci naj vpošljejo prošnje službenim potom do 31. julija t. l. na krajni šol. svet v Čadramu, pošta Oplotnica, okraj Konjice.

Na učiteljišču v Kopru je razpisano mesto provizoričnega glavnega učitelja za matematiko in fiziko z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Predpisano opremljene prošnje je predložiti službenim potom do 31. julija t. l. deželnemu šolskemu svetu za Istro v Trstu.

Počitnice v Idriji, in sicer na c. kr. rudniški ljudski šoli, bodo odslej po odredbi dež. šol. sveta in poljedelskega ministrstva enake onim na realki. Dve leti so se upirali zakoniti določbi, letos pa je le zmagal zakon. Prav tako! Pomilujemo pa vse ono učiteljstvo, ki se mora z ubogo mladino vred v tej strašni vročini mučiti in si kvariti zdravje v smradnem šolskem vzduhu.

Trorazrednico otvorijo v Selcih na Gorenjskem s prihodnjim šolskim letom in odtod bo hodil poučevati en učitelj v Podlonk, kjer bodo otvorili ekskurendno šolo. Selčani se vesele, da bodo imeli priliko svoje otroke doma boljše šolati, klerikalce pa jezi, ker so propadli z enorazrednico na Češnjici.

Listnica uredništva.

Obilica gradiva je vzrok, da smo morali odložiti nekaj dopisov. Zato je izostalo danes tudi poročilo o uradni skupščini ljubljanski. »Pisarno« nadaljujemo zopet prihodnjič, ker imamo danes premalo prostora.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Z. 1421.

Kranjsko.

An der einklassigen Volksschule in St. Leonhard, Ger. Bezirk Bischoflack ist die Lehrer- und Leiterstelle mit den gesetzmässigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 11. August 1904 hieramt einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 11. Juli 1904.

Uprava humorističnega lista

„Škrata“

daruje po 1 krono za „Učiteljski konvikt“

od vsakega naročnika izmed učiteljstva, ki plača vsoletno naročnino 6 kron ali pa 50 vinarjev od polletne naročnine 3 kron. — To velja pa tudi sploh za vsako naročnino (tudi neučitelja), ako se nam pošlje potom učiteljstva. Dotično vsoto se pošlje lahko direktno »Učiteljskemu konviktu«, ostalo naročnino pa na: Upravništvo »Škrata« v Trstu. (»Škrat« je edini slovenski humoristično-satirični list z originalnimi ilustracijami.)

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“